

З ПОЕЗІЙ АДИ НЕГРІ.

I.

Впилу, серед бруду людської дороги,
Що дня його бачиш: обшарпаний, чорний,
У подраних чоботях ноги,
А сьмілий, хороший, моторний!
Шмигля між возами нещасне хлопятко,
Бє байдики, краде без встиду,
Танцює — все безжурне з виду...
Бурян серед поля... В тюрмі його батько,
А мати на хліб заробляє.
Не всидіти в хаті самому:
От він собі й бігає з дому,
На воленці вільній гуляє.
Як камінь гнітить мене думка: що доля
З тобою кінець кінцем зробить?
Прилипли до тебе і лїнь і сваволя, —
Хто ледаря в злиднях пособить?
Не вік соловейком тобі щебетати;
Чим будеш ти, вийшовши в люди?
Дурисьвіт, мистецький на всякі облуди,
Чи чесний негяга — як знати?
Хто горе зарані твоє угадає?
Робітницька блюза тобі припадає,
Чи може натягнеш зі штемпом куцину;
Літ дваццять мине: безпритульну дитину
Тюрма чи шпиталь дожидає?

До серця-б тебе я з журби пригорнула,
 Заплакала-б гірко в твого безталання,
 Проклявши всі людські знуцання,
 Словечко розваги-б шепнула;
 Усі поцілунки, всі ласки, мій брате,
 Тобі віддала-б я, обнявши;
 Промовила-б тихо, життя твоє кляте
 До свого життя порівнявши.
 — І я пристановища в сьвіті не знала,
 Зросла як билина тоненька;
 По наймах тинялась ріднесенька ненька...
 Недоля з тобою мене поєднала,
 Збратав нас сей жереб поганий;
 От за що так, мій безталанний,
 Тебе я кохаю
 Без краю!

II.

Не вертай ся — оставай ся
 За горами, за морями.
 Я порвала — потоптала
 Усі звязки поміж нами.

 Я любила — більш не сила;
 Стихли муки в час розлуки;
 Кров здаєть ся легше бєть ся,
 В серці хорім вмерли звуки.

 На хвилинку — відпочинку
 Душа багне, волі прагне,
 Тхне труною наді мною,
 До могили швидче тягне.

 Не вертай ся — оставай ся
 За горами, за морями;
 Все забудьмо, німі будьмо,
 Обливаючись сльозами.

III.

До тебе, мій друже, до тебе, мій друже,
 Свої простягаю я руки;

До тебе, мій друже, до тебе, мій друже,
В журбі пригортаюсь; все горе, всі муки
Враз виплачу тихо.

Як любо, як мило припасти до груди,
До теплого твого серденька...
Я — пташка підбита, що зборкали люди;
Я — в полі билина дрібненька, —
Важке моє лихо!

На час, на годинку тебе обійняти,
До уст приторкнутись устами,
Шепнути, як прагне душа покохати,
Шепнути в одчаєм, з гіркими сльозами,
Тобі, моя втіхо!

IV.

Ти питав у мене: „Чого так сумуєш
У моїх обіймах? Чого, як цілуєш,
То не озовуться і слівцем уста,
А важке вітхання раз-у-раз зліта?
Чого вид твій зрана облягла турбота,
Душу пригнітила нависна мара,
Що мов блудний огник в посеред болота
Віщуванням прикрим в очи зазира?
Чом тебе не тішують любові кохання,
А женуть горячу, молоду сльозу,
Ніби перервалася і струна остання:
Ти не засьпівала весело й разу?
Хоч мені на груди щиро припадаєш,
Але в твоїм зорі безнадійний жах...
Так промов, голубко, що ти прочуваєш;
Чого серце бить ся наче на ножах?“
— Слухай же, козаче. Того серце плаче,
Що як почнеш, друже, мене милувать,
Моє личко зблідле, тіло ще дитяче
Палко пригортати, ніжно цілувать:
То перед очима встануть зараз тіни
Хорих, безпорадних, зжурених дівчат,

Що не знали зроду вільної години,
 А весь вік працюють і весь вік мовчать.
 І вони-б красою певно чарували,
 Маяли- на диво коси золоті;
 Вони-ж поцілунків і не коштували, —
 Нишком помаріли з горя в самоті.
 Тіни безталанниць, що жили на світі
 Серед злиднів лютих та скорбот німих,
 Бачили, як мерли мужики та діти,
 А їх покидали на біду самих.
 Скривь їм як у пеклі, як у темі кромішній,
 Ніде навіть дітись; їм той світ милійш,
 Бо за все віддячить супокій довічний:
 Тільки-ж то й бажають — у труну скорійш.
 Все вони зі мною, що-б робить ні стала,
 Змучені, понурі — наганяють лях;
 Хмарою спадають чорні запинала,
 А зпід них біліє згорблений кістяк.
 Глянуть враз на мене — вся я захолону;
 Що мені казати, що призовуть?
 Мов залізний молот гукає по лону;
 Тіпаєть ся серце і щемить-щемить...
 От тобі й здаєть ся оттоді-то саме,
 Що в твоїх обіймах я чогось дріжу,
 Що тебе цілую тихими ночами,
 А про себе тайну глибоко держу.
 Он де вони знову стали наді мною,
 У вінцях тернових, з долею страшною;
 Погляд їх докірний всю мене вража,
 Наче каже: „Все те буде і з тобою,
 Бо й тебе захопить ся лиха межа!“

V.

Не зважаю на тебе я, доле,
 Лютовання твоє не страшне:
 Кого знає, нехай собі боре,
 Бо воно не поборе мене.

Не подам ся тобі я ні за що,
 Бо мені дваццять літ: я міцна,

Хай безсилий тремтить, хай ледащо,
Не змагаючись, шию згина!

Ні руїн не боюсь я, ні кари,
Безпросвітної тьми не жажнусь;
Грім ударить із чорної хмари —
Я байдуже собі усміхнусь.

Бачу: темрява швидко зникає,
Зоря небо кругом золотить;
Душа вільної волі шукає,
За пташками в простори летить.

Не убеш ти моєї свободи,
Не скуєш мене, відьмо гидка,
Хоч збери всі несьвітські пригоди,
Бо я — рідного люду дочка.

Моє серце з ним вкупі боліє,
Його кров в моїх жилах тече;
Покладаюсь на тебе, надіє,
Що від мене життя не втече.

Годі з молоду сьвітом нудити,
Та знечевя весь вік сумувать:
Для країни бажаю я жити,
Для нещасних братів працювать.

Не зважаю на тебе я, доле,
Під ногами все лихо топчу...
Пометну ся в завітчане поле,
Скрізь на крилах кохання злечу.

Переклав

Павло Грабовський.

